

การวิจัยหลักสูตร

ความหมาย

การวิจัยหลักสูตร(Curriculum Research)มาจากคำสองคำ คำหนึ่งคือ การวิจัย อีกคำหนึ่งคือ หลักสูตร คำว่า การวิจัย หมายถึง การค้นหาคำตอบของปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

คำว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการศึกษา

เมื่อรวมคำการวิจัยและหลักสูตรไว้ด้วยกันก็สามารถนิยามได้ว่า การวิจัยหลักสูตร คือ การค้นหาคำตอบของปัญหาเกี่ยวกับประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งนี้เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการศึกษาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

จุดมุ่งหมายของการวิจัยหลักสูตร

กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว จุดมุ่งหมายของการวิจัยหลักสูตรก็เพื่อเข้าใจสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร การที่เราต้องเข้าใจสภาพที่แท้จริงของหลักสูตรนั้นก็เพื่อจะได้ปรับปรุงหรือจัดกระทำบางสิ่งบางอย่างให้เหมาะสมและถูกต้องต่อการพัฒนาหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่การปรับปรุงหรือเพิ่มพูนคุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนเป็นสำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป้าหมายของการวิจัยหลักสูตรนั้น ก็เพื่อนำผลแห่งการวิจัยนั้น ๆ มาปฏิบัติเพื่อปรับปรุงผลอันเกิดจากการจัดหลักสูตรที่มีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายของการวิจัยหลักสูตร

ในการวิจัยหลักสูตรนั้นมีขอบข่ายพอที่จะแบ่งได้อย่างกว้าง ๆ ๑๐ ประการดังนี้

๑. การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน

คำถามสำหรับการวิจัยในประเด็นนี้จะเกี่ยวกับว่าหลักสูตรทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือปัญหาเป็นเช่นไร หลักสูตรทำให้นักเรียนมีเจตคติ

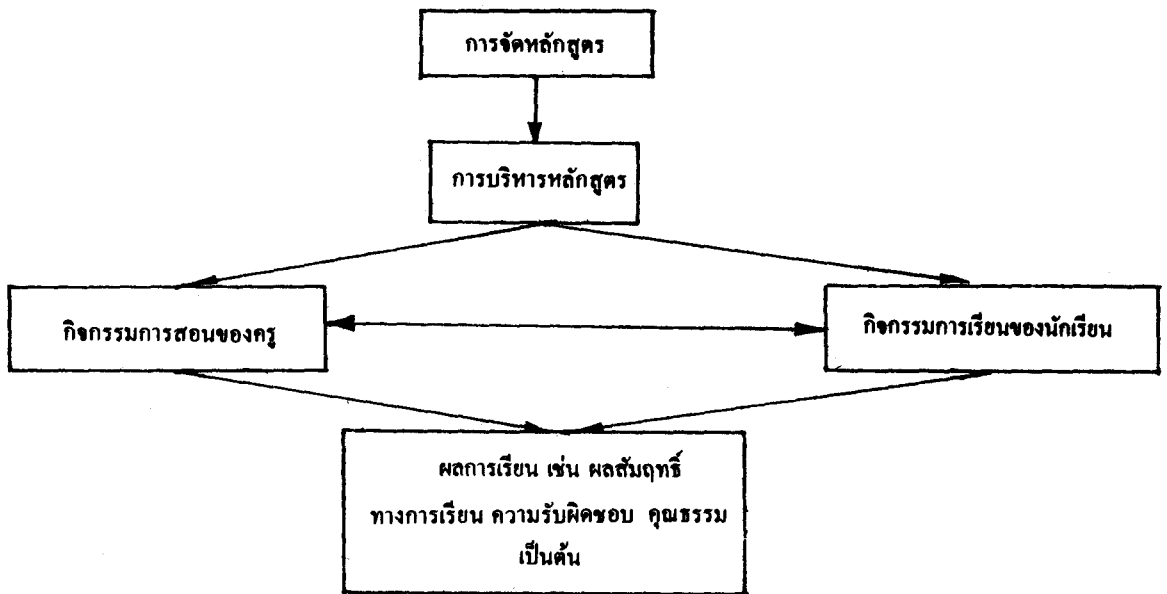
และความสนใจต่อวิชาที่เรียนเป็นอย่างไร หลักสูตรทำให้นักเรียนมีคุณธรรม ความรับผิดชอบ จริยธรรม หรือ คุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นพลเมืองดีของสังคมหรือไม่อย่างไร หลักสูตรสามารถทำให้นักเรียนสามารถประกอบอาชีพได้ดีเพียงใด หลักสูตรทำให้นักเรียนมีฐานะเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ในสังคมดีขึ้นปานใด ถ้าตามดังกล่าวเหล่านี้มุ่งค้นหาคำตอบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่

๒. การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ปัญหาของการวิจัยประเด็นนี้จะเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูว่าครูได้ดำเนินการสอนอย่างไร ดำเนินการสอนตามวิธีการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ รวมถึงวิจัยเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนว่า นักเรียนได้เรียนตามวิธีการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ การวิจัยส่วนนี้เน้นการค้นหาคำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน

๓. การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร ปัญหาของการวิจัยประเด็นนี้จะเกี่ยวกับการจัดบริหารหลักสูตรว่าได้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มีสื่อการสอนหรืออุปกรณ์การสอนพร้อมและเหมาะสมกับหลักสูตรหรือไม่ งบประมาณและบุคลากรพอเพียงและเหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามหลักสูตรได้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารหลักสูตรอย่างไร และสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคของการบริหารหลักสูตรคืออะไร

๔. การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดหลักสูตร การบริหารหลักสูตร กิจกรรมการสอนของครู กิจกรรมการเรียนของนักเรียน และพฤติกรรมของนักเรียน

การวิจัยประเด็นนี้เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรเพื่ออธิบาย

ว่าผลการเรียน ซึ่งอาจแสดงออกในรูปของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น สถิติปัญหา ผลสัมฤทธิ์การเรียน คุณธรรม นั้น เกี่ยวข้องกับตัวแปรอะไรบ้าง แนวการวิจัยนี้จะศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรในส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร ดังแผนผังข้างบน

๕. การวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลการใช้หลักสูตร การวิจัยประเด็นนี้จะเกี่ยวกับการติดตามดูว่า เมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วมีปัญหาและอุปสรรคด้านใดบ้าง มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่

๖. การประเมินผลหลักสูตร คำถามสำหรับการวิจัยประเด็นนี้จะเกี่ยวกับว่าหลักสูตรเหมาะสมหรือไม่ มีประโยชน์หรือไม่ มีข้อบกพร่องที่ไหนและบกพร่องในแง่มุมใด จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนใดของหลักสูตร วัตถุประสงค์และโครงสร้างของหลักสูตรเหมาะสมหรือไม่ เนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสมกับช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ แนวการวัดและประเมินผลการเรียนเหมาะสมหรือไม่ ผลการประเมินผลหลักสูตรในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนี้จะช่วยให้เห็นความเหมาะสมของหลักสูตรได้

๗. การวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบหลักสูตรของสังคมต่าง ๆ การวิจัยประเด็นนี้มุ่งเปรียบเทียบ

เห็นว่า หลักสูตรของเรานี้เปรียบเทียบกับของประเทศอื่นแล้วมีส่วนใดที่เหมือนกัน และส่วนใดที่แตกต่างกัน ทั้งส่วนที่เหมือนและแตกต่างนี้ เหมาะสมกับสังคมของเราหรือไม่ ผลของการใช้หลักสูตรทำให้ผู้เรียนมีความสามารถเช่นไร เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เรียนของสังคมอื่น ๆ

๘. การวิจัยผลกระทบของหลักสูตรต่อชุมชนและสังคม การวิจัยประเด็นนี้เกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๆ เช่น ผู้ปกครอง นักธุรกิจ บุคคลอื่น ๆ ในสังคมว่าเขามีความเห็นต่อหลักสูตรในแง่มุมใด ผลกระทบของหลักสูตรต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ของชุมชนและสังคมเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยทำให้เราเข้าใจความเกี่ยวข้องระหว่างหลักสูตรกับชุมชน

๙. การวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร คำถามสำหรับการวิจัยประเด็นนี้จะเกี่ยวกับว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมีกระบวนการเกิดขึ้นได้อย่างไร การดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรดำเนินการอย่างไรจึงจะเหมาะสม กลไกในการถ่ายทอดหลักสูตรไปสู่ผู้ปฏิบัติจะทำได้อย่างไร จึงจะเหมาะสม

๑๐. การวิจัยค้นหานวัตกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ เนื่องจากความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ เจริญ

ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ก็กว้างขวางขึ้น เทคโนโลยีทางการศึกษาก็พัฒนามากยิ่งขึ้น ในอนาคตนั้นผู้เรียน ควรเรียนอะไร และควรเรียนอย่างไร คำถามทำนองนี้เป็นคำถามที่ควรต้องค้นคิดและจัดการทดลองเพื่อหาคำตอบกันต่อไป

วิธีการวิจัยหลักสูตร

เนื่องจากขอบข่ายของปัญหาที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรมีมาก ดังนั้นการเลือกวิธีการวิจัย จึงควรเลือกให้เหมาะสมกับปัญหา แต่วิธีการวิจัยทั่ว ๆ ไปนั้น สามารถนำมาใช้ดำเนินการวิจัยหลักสูตรได้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. กำหนดปัญหาที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่จะทำวิจัย
๒. กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัย
๓. ตั้งสมมติฐานของการวิจัย
๔. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิจัย
๕. สร้างเครื่องมือหรือเลือกเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล

ข้อมูล

๖. ทำการวิเคราะห์ข้อมูล
๗. ทำการแปลความหมายของข้อมูล
๘. รายงานผลการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัยหลักสูตร

การวิจัยหลักสูตรจะมีประโยชน์ต่อผู้พัฒนาหลักสูตร และสถาบันที่เกี่ยวกับหลักสูตร ครู ผู้บริหารและ ผู้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักสูตรและสถาบันที่ใช้หลักสูตรดังนี้

๑. ผู้พัฒนาหลักสูตรและสถาบันเกี่ยวกับหลักสูตร เมื่อทราบว่าหลักสูตรมีข้อดี ข้อเสียอย่างไร การใช้หลักสูตรมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ หลักสูตรเหมาะสมหรือไม่อย่างไร หลักสูตรมีผลต่อชุมชนและสังคมอย่างไร ผู้พัฒนาหลักสูตรและสถาบันเกี่ยวกับหลักสูตรก็สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่องกันไป

๒. ครู การที่ครูรู้ว่าผลการสอนและพฤติกรรม การสอนของครูอย่างไรทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้เพิ่มขึ้น พฤติกรรมของนักเรียนในแง่มุมใดที่เปลี่ยนแปลงไปได้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและ พฤติกรรมของนักเรียนในแง่มุมใดที่ยังเปลี่ยนแปลงไม่ได้ จะทำให้ครูได้ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร

๓. ผู้บริหาร การวิจัยที่พบว่าการบริหารหลักสูตร มีปัญหาและอุปสรรคในแง่มุมใด และอย่างไร สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นคืออะไร จะช่วยให้ผู้บริหารได้หาทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นได้ตรงจุด

๔. ผู้ศึกษาค้นคว้าหลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิจัยหลักสูตรในทุกแง่ทุกมุมจะมีประโยชน์ต่อผู้ศึกษาค้นคว้าหลักสูตรว่าหลักสูตรที่คตินั้นเป็นอย่างไร มีการดำเนินการใช้หลักสูตรกันอย่างไร จะเปลี่ยนแปลงหลักสูตรได้อย่างไร จึงจะทำให้สามารถพัฒนาหลักสูตรให้ก้าวหน้าต่อไปได้ และข้อมูลจากการวิจัยหลักสูตรนั้นทำให้สามารถคิดค้นเพื่อกำหนดทฤษฎีหลักสูตร ตลอดจนหลักการของการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรได้

๕. สถาบันผู้ใช้หลักสูตร ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิจัยหลักสูตรในประเด็นต่าง ๆ จะมีประโยชน์ต่อสถาบันผู้ใช้หลักสูตร ทำให้สามารถนำข้อมูลนั้นมาใช้ปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตัวอย่างเช่น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่พัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ได้ทำการวิจัยและประเมินผลหลักสูตรอยู่เสมอ ผลการวิจัยและประเมินหลักสูตรเหล่านั้นได้นำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรอยู่เสมอ ดังเช่น ผลการวิจัยที่ปรากฏในรายงานผลการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นั้น นับได้ว่าเป็นการวิจัยหลักสูตรที่สมบูรณ์มากและผลการวิจัยดังกล่าวได้นำมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

บรรณานุกรม

- สงัด อุทรานันท์. "หลักสูตร", สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ๔ : ๕๐ - ๕๓ : เมษายน-กันยายน ๒๕๒๕.
- สถาบันระหว่างชาติสำหรับคณาเรื่งเด็ก. ผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยในระดับต่าง ๆ. รายงานการวิจัยฉบับที่ ๑๖ ของสถาบันระหว่างชาติสำหรับคณาเรื่งเด็ก, ๒๕๒๗.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานผลการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการวิจัยและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ๒๕๒๕.
- ตำเรื่ง บุญเรื่งรัตน์. "ทิศทางใหม่ของการวิจัยการศึกษา", วารสารการวัดผลการศึกษา. ๒(๓) : ๑-๕ ; มกราคม-เมษายน ๒๕๒๔.
- Schwab, Joseph J. *The Practical : A Language for Curriculum*. Wasgington, D.C. ,1970.

